

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2024. június

Díjak, kitüntetések

BIG FIVE 100 – VIDEÓN A LEGENDÁS MATEMATIKUSOK SZÜLETÉSÉNEK 100. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL RENDEZETT NEMZETKÖZI KONFERENCIA – A **Fejér Lipót** által „*Big Five*”-nak nevezett matematikusok születésének 100. évfordulója alkalmából nemzetközi jubileumi konferenciát szervezett az MTA Matematikai Tudományok Osztálya. A HUN-REN Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézetben rendezett ünnepségen személyesen köszöntötték az idén 100. születésnapját ünneplő **Fuchs Lászlót**, aki az Akadémia elnökétől átvette a **külhoni magyar tudósoknak adható legrangosabb akadémiai kitüntetést, az Arany János-életműdíjat**
<https://mta.hu/>

Hírek, események

"EGYSZERŰ ÉS SZERVEZETT NYELVI MENEDZSELÉS KÉTNYELVŰ KÖRNYEZETBEN" – 2024. június 11-12. között zajlott az "Egyszerű és szervezett nyelvi menedzselés kétnyelvű környezetben" című konferencia, amelynek a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara adott otthont. A konferencián a Termini Kutatóhálózat munkatársai külön szekcióban mutatták be a jelenleg is zajló oktatásterminológiai adatbázis kidolgozásának módszertani alapjait, főbb kérdéseit és problémáit, valamint a terminológiai munka aktuális állását <https://www.facebook.com/>

INNOVATÍV ELEMZÉSI ÉS ADAT VIZUALIZÁCIÓS SZOFTVEREK A KUTATÁSBAN – A PhD Skills Lab meghívott előadója **Rusu Szidónia**, szociológus, kutató a SciLink Alapítványnál, RODOSZ elnök volt [...] Ez az interaktív workshop bemutatta, hogyan lehet hatékonyan alkalmazni AI alapú tanulási eszközöket, mint az eDoer, valamint forráskeresési platformokat, mint a ConnectedPapers és a Research Rabbit. Emellett részletes ismertetést kaptak a kvantitatív elemzési szoftverekről (SPSS, Gephi, NodeXL) és a kvalitatív elemzési eszközökről (MaxQDA, Atlas.ti) is. Megtanulhatták az adatvizualizáció alapjait, és hogy hogyan tehetik eredményeiket látványossá és érthetővé tenni. Az eseményre a kolozsvári Max Weber Szakkollégiumban került sor. Társszervező az MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottság Szociológiai és demográfiai szakbizottsága volt <https://kab.ro/>

MEGÚJÍTOTTA EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSÁT A PANNON EGYETEM ÉS A SAPIENTIA EMTE – A veszprémi egyetemmel több mint 10 éve dolgozik együtt a Sapientia EMTE, 2024. május 28-án pedig Kolozsvárra látogatott **Gelencsér András** rektor, aki **Tonk Márton** rektorral egyeztetett a közös munkáról, majd megújították a két egyetem együttműködési szerződését. A megállapodás aláírásának délutánjára **Gelencsér András** egy előadással is készült, a globális fenntarthatóságról. Az elmúlt években megszilárdult a Kárpát-medencei magyar felsőoktatási tér együttműködési rendszere, melynek köszönhetően ma már szoros kapcsolatot ápolnak a magyarországi, erdélyi, felvidéki, délvidéki, kárpátaljai felsőoktatási intézmények. A sokrétű szakmai együttműködési rendszer erősítése céljából fontos az, hogy a térség egyetemei további közös kapcsolódási pontokat találjanak. A magyarországi egyetemmel kötött szerződés megújítása lehetőséget ad arra, hogy a felsőoktatási kooperáció a formális kapcsolatokon túlmutatóan is fejlődhesen. A két intézmény közötti együttműködés kiterjed a tudományos programok kialakítására és fejlesztésére (különös tekintettel a közös képzési területekre), a kutatási projektekre, a hallgatók, oktatók és adminisztratív munkatársak szakmai gyakorlatára és csereprogramjára, valamint a tehetséggondozás területére is. Ezen kívül az egyetemek szeretnék erős kapcsolatot fenntartani, jó gyakorlatokat megosztani, egymás eseményein részt venni, emellett pedig akár közösen pályázni vagy tudományos konferenciákat és szakmai találkozókot szervezni <https://sapientia.ro/hu/>

CSEHSZLOVÁKIA 1968-AS MEGSZÁLLÁSÁRÓL SZÓL A BAGOLY MONDJA PODCAST LEGÚJABB ADÁSA – A prágai tavasz és Csehszlovákia katonai megszállása történelmünk ismert fejezete. De vajon hogyan emlékeznek erre vissza a szlovákiai magyarok? – A Fórum Intézet Bagoly mondja¹ legújabb adásában **L. Juhász Ilona** etnológus beszél a témában folytatott kutatásairól és a nemrég megjelent könyvéről, amely a *Ruszkik haza!* címet viseli <https://felvidek.ma/>

A BOSTONI MAGYAR TUDÓSKLUBBAN TARTOTT ELŐADÁST BENJAMIN M. GYORI, a Northeastern University docense *Mesterséges intelligencia és tudásintegráció a biomedicinában* címmel – Az emberi egészség és betegségek hátterében meghúzódó biológiai mechanizmusok megértése számos fontos betegség esetében felgyorsíthatja a terápiák kidolgozását. A sejteken belüli kölcsönhatások hálózata azonban rendkívül összetett, miközben a tudományos kutatások eredményei is felfoghatatlan tempóban bővülnek: évente mintegy 1,5 millió új publikáció jelenik meg biomedicina témakörben. Ezek a kihívások emberi értelemmel nehezen leküzdhető akadályokat jelentenek. Ebben az előadásban mesterséges intelligencia módszereket mutatok be a tudományos irodalom automatikus feldolgozására és ennek a töredezett tudásnak számítógépes modellekbe történő integrálására <https://www.ticketsource.us/>

A VAJDASÁGI MAGYAROK DEMOGRÁFIAI JÖVŐKÉPE – ÖSSZEFOGLALÓ – A SZÜLETÉSEK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA A VAJDASÁGI MAGYAROK KÖRÉBEN 2002 ÉS 2022 KÖZÖTT – **Badis Róbert** szociológus, kutató, az Identitás Kisebbségkutató Műhely elnöke a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács (VMAT) programsorozata keretében előadást tartott *A vajdasági magyarok demográfiai jövőképe* címmel az újvidéki Tudósklubban <https://vmat.rs/>

¹ A Bagoly mondja, a Fórum Kisebbségkutató Intézet tudományos podcastje. Egy podcast, amelyben felvidéki magyar tudósok beszélnek kutatásaikról, eredményeikről, könyveikről közérthetően és érdekesen. Egy műsor, amelyből kiderül, hogy mivel is foglalkoznak a szlovákiai magyar történészek, etnológusok, szociológusok, irodalomárok és más tudományágak képviselői.

TUDOMÁNY MAGYAR KISEBBSÉGI KÖZEGBEN címmel rendeztek interdiszciplináris konferenciát Somorján a Fórum Kisebbségkutató Intézet rendezésében <https://foruminst.sk/>

AZ ERDÉLYI MAGYARSÁG A XX. SZÁZADBAN - KISEBBSÉGTÖRTÉNETI KONFERENCIA – Az eseményen többek között az MTA külső köztestületének tagjai tartottak előadást. Mások mellett **Nagy Botond** az alfabetizáció költségeiről, **Orbán János** a marosvásárhelyi múzeumlétesítési szándékokról beszélt, **Boér Hunor** a Székely Nemzeti Múzeum és a kánon szövete kapcsán tartott előadást, **Nagy József** a Sztójay-kormány 1944-es székelyföldi politikáját mutatta be, **Antal Róbert** az Erdélyi Párt és a baloldaliak tárgyalásairól, Észak-Erdély 1944-es sorsáról beszélt. [...] A konferencia szervezője és támogatója az MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottsága volt <https://kab.ro/>

UKRAJNAI VÁLLALKOZÓK A TRANSZNACIONALITÁS ÚTJÁN – Megjelent **Kovály Katalin** könyve *Az etnikai kapcsolati tőke földrajza. Ukrajnai vállalkozók a transznacionalitás útján* címmel. A szerző Facebook-oldalán jelentette be a könyv debütálását. Azt írta, hogy a kötet 15 év kutatómunka, 80 rögzített interjú és több tucat informális beszélgetés eredményeképp jött létre. A vállalkozók között végzett kutatás a háborúban kialakult gazdasági-társadalmi változásokkal is foglalkozik a monográfiában. **Kovály Katalin** makkosjánosi kutató, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földrajz és Turizmus Tanszékének oktatója. Kutatási területe Kárpátalja, Ukrajna társadalom- és gazdaságföldrajza, azon belül a magyarság helyzete, továbbá az ukrán–magyar határvidéken végbemenő társadalmi-gazdasági transznacionális folyamatok elemzése. Kutatásaiban az etnicitás és a vállalkozói tevékenység közötti összefüggéseket vizsgálja <https://karpatalja.ma/>

ARANY JÁNOS-ÉREMMEL TŰNTETTÉK KI **TAKÁCS MÁRTÁT** – A Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács a kitüntetés alkalmából díszülést tartott a szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karon – **Dr. Takács Márta** jelentős szerepet vállalt a vajdasági tudományos élet szervezésében, valamint fontos kapcsolattartó a szerbiai és magyarországi, valamint a Kárpát-medencei magyar érdekeltségű tudományos közösségek között. „Természetesen mint minden elismerés, amit az ember a kollégáitól kap egy ilyen hosszú életpálya után, nem mondom, hogy a végén, mert remélem még nem tartok ott, de sok-sok év után ez valóban megtisztelő. Különösen azért, mert egy olyan csapat támogatta, egy olyan bizottság, melyben a Kárpát-medence nagyon sok magyar ajkú tudósa részt vesz, nemcsak a szavazásban, hanem a munkában is. Ez a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága, amelyik tulajdonképpen a határon túl élő magyar ajkú tudósokat, illetve az úgynevezett külső köztestületi tudósokat képviseli.” <https://pannonrtv.com/>

TUDOMÁNYDIPLOMÁCIA TANTÁRGY BEVEZETÉSÉT TERVEZIK A SAPIENTIA EMTE-N – **SZENKOVICS: MINÉL TÖBB HÁLÓZAT RÉSZESEI VAGYUNK, ANNÁL JOBBAN SZÁMÍTUNK** – Új tantárgy a kidolgozásával és bevezetésével foglalkozik a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (EMTE), amely a tudománydiplomácia elnevezést viseli. Egyrészt a tudományos kutatóknak kíván pályázati tudnivalókat átadni, másrészt kapcsolati hálót akar teremteni a nyugat-európai és a kelet-közép-európai egyetemek között. Ezáltal a Sapientia EMTE kolozsvári kara újabb nemzetközi projektben vesz részt, amely már az ötödik európai uniós Erasmus+ stratégiai kutatási partnersége. A projekt célja, hogy kidolgozzon és bevezessen a tudománydiplomáciával kapcsolatos átfogó egyetemi szintű képzést, amely a kelet-közép-európai országokban működő egyetemeken folyó innovációt és kutatást könnyíti meg, továbbá tudástranszfer által a nyugat-európai egyetemek ez irányú tudásának is hasznélvezőivé válhatunk. A képzést választható tantárgyként fogják oktatni a Sapientia EMTE mesteri tagozatán az érdeklődőknek – *Az európai innovációval kapcsolatos pályázatokon a kelet-közép-*

európai országok sokszor lemaradnak a nyugat-európai államok által benyújtott pályázatokhoz képest. Ennek az egyik oka, hogy Romániában a kutató nemcsak vezeti, hanem adminisztrálja is a pályázatot, ez utóbbi pedig általában megterhelő számára. Fontosnak tartjuk, hogy ez a szakma bekerüljön a romániai szakmák jegyzékébe, és legyenek ennek a szakmának elsajátítói. A jelenlegi projekt, amely A tudománydiplomácia népszerűsítése – új karrierlehetőségek, tananyagok és nemzetközi partnerségek nevet viseli, azt célozza, hogy az oktatási és kutatási helyszíneket nagy hálózatba szervezze. Minél több hálózat részesei vagyunk csomópont pozícióban, annál jobban számítunk. A tudománydiplomácia ebben tud segíteni – magyarázta **Szenkovics Dezső**, a Sapientia EMTE kolozsvári karának dékánja <https://szabadsag.ro/>

SÁNDOR BULCSÚ: A FIZIKA ÉS A ROBOTIKA HATÁRÁN: ROBOTOK MOZGÁSA ÖNSZERVEZŐDŐ MÓDON – Havi előadóülését tartotta az EME Természettudományi Szakosztálya az Erdélyi Múzeum-Egyesület székházában. Meghívott **Sándor Bulcsú** fizikus, egyetemi adjunktus volt (Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Fizika Kar, Kolozsvár) <https://www.eme.ro/>

Várható események, felhívások

KUTATÁSSZEMLELETI, -MÓDSZERTANI ÉS -TÖRTÉNETI ÖSSZEFÜGGÉSEK A MAGYAR NÉPRAJZTUDOMÁNYBAN – KONFERENCIAFELHÍVÁS – A konferencia időpontja: 2024. október 3–5. – A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Intézete, a Kriza János Néprajzi Társaság, a Kolozsvári Akadémiai Bizottság Néprajzi és Antropológiai Szakbizottsága, az EME Bölcsész-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya 2008. október 18-án tudományos értekezletet szervezett a kolozsvári néprajzoktatás 110. évfordulója alkalmából. A négy intézmény 2009–2023 között ismételt (összesen 15 alkalommal) hirdetett konferenciát a kolozsvári (romániai magyar) néprajzoktatás és -kutatás történetének feltárása és népszerűsítése céljából. Az előadások 11 önálló évkönyvben láttak napvilágot. 2024-ben is meghirdetjük és Kolozsváron újra, 16. alkalommal megszervezzük a konferenciát – A jelentkezéseket 2024. július 15-ig várják <https://eme.ro/>

Portré, interjú, háttér

A FUZZY LOGIKÁN ÁT A TEHETSÉGGONDOZÓ NAGYKÖVETSÉGIG – INTERJÚ – Május elején a Magyar Tudományos Akadémia 197. közgyűlésén a külföldi magyar kutatók munkájának elismerését, a magyar tudományosság határon túli népszerűsítéséért járó Arany János-éremet vehette át **dr. Takács Márta** egyetemi tanár, a matematikatudományok doktora. A Neumann János Informatikai Kar egyetemi tanárának és a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács elnökségi tagjának **Freund Tamás**, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke adta át a kitüntetést –

„...Valójában az én oktatási alapterületem a matematika és az informatika alapjai. A fuzzy logikát pedig a doktori iskolában tanítom, főként mérnököknek mesterszakon. Bár most már az alapképzésen is tananyag. Itt a tanítóképzőben például a matematikai logika tantárgy keretében szoktam a diákoknak ezt egyfajta érdekességként átadni. A doktori iskolában természetesen alaptantárgy, melyet nagyon szeretnek a leendő informatikusok, mérnökök vagy matematikusok. Főként azért, mert a fuzzy logikát mindenre, mindenféle gondolkodásmódra rá lehet húzni. Használjuk például orvosi alkalmazásokban, szövegfelismerésben vagy éppen képfelismerésben. A publikációimból is az tűnik ki, hogy mennyire szerteágazó ez a rendszer ...” <https://hetnap.rs/>

Kérjük szíves közreműködésüket abban, hogy a tájékoztató azon részei, amelyek a kutatóhely számára relevánsak, megküldésre kerüljenek annak vezetősége, illetve minden érdeklődő és érdekelt munkatárs részére.

Együttműködésüket köszönjük!